

Wilken ENGELBRECHT (Olomouc)

Aspectualiteit in het Nederlands als probleem voor Tsjechische studenten¹

In memoriam Jan Czochralski

Woord vooraf

In grammatica's Nederlands als vreemde taal of als tweede taal wordt er over het algemeen geen aandacht besteed aan aspectualiteit, evenmin trouwens als in de meeste grammaticale handboeken Nederlands voor moedertaalsprekers. Volgens veel Slavische taalkundigen hebben Germaanse talen zelfs helemaal geen aspectualiteit. Zo zegt bijv. de Tsjechische taalkundige Eduard Beneš in zijn bekende en ettelijke keren herdrukte grammatica *Základní mluvnice němčiny*²:

Het Tsjechische werkwoord drukt lichte nuances uit door middel van het aspect, bijv.: *jíti* – *chodit* – *chodívat* – *přijít* – *přicházet*. Het Duitse werkwoord bezit geen aspect. Verschillende betekenisnuances die in het Tsjechisch met aspect worden uitgedrukt, worden in het Duits met andere middelen uitgedrukt, bijv. door gebruik van een groter aantal tijden, omschrijvingen, bijwoorden; soms volgen deze nuances uit de context; op andere plaatsen worden ze achterwege gelaten.

Later heeft ook de enkele jaren geleden overleden Poolse neerlandicus en taalkundige Jan Czochralski zich in soortgelijke zin uitgelaten. Ook hij zag het aspect als een *verplichte morfologische categorie van het Poolse werkwoord* dat een *specifiek element van de Poolse taal* is.³

In de laatste jaren heeft vooral de Utrechtse taalkundige Henk Verkuyl zich veel met de problematiek rondom het aspect in o.a. het Nederlands bezig gehou-

¹ Met dank aan Kateřina Málková (Gent/Olomouc) en Ton van der Wouden (Leiden) voor hun commentaar op eerdere versies van het artikel en aan Milada Hirschová (Olomouc), Stanisław Prędoła (Wrocław) en Ton van der Wouden (Leiden) voor het ter beschikking stellen van een deel van de recentere literatuur.

² Eduard Beneš e.a.: *Základní mluvnice němčiny* (Praha: SPN 1962⁵), p. 156 (mijn vertaling).

³ Jan Czochralski: *Verbalaspekt und Tempussystem im Deutschen und Polnischen. Eine konfrontative Darstellung* (Warszawa: PWN 1975), pp. 13 en 208.